## Zamítnutí osob soudních.

*A.* Řízení soudní civilní.

I. Zamítnutí soudců.

Soudce může býti zamítnut:

1. jsou-li zde důvody, jež jej po zákonu vylučují z vykonávání soudcovských záležitostí a

2. je-li zde dostatečný důvod, pochybovati o nepředpojatosti soudcově. Důvody, ze kterých jsou soudcové vyloučení z vykonávání úřadu soudcovského, uvádí zákon taxative. Jsou totiž soudcové vyloučeni:

3. ve věcech, ve kterých jsou sami stranou, neb při nichž jsou k některé ze stran v poměru spoluoprávněného, spoluzavázaného nebo postihem povinného;

4. ve věcech svých manželek neb osob, s nimiž v přímé řadě jsou spřízněni nebo sešvakřeni neb osob, se kterými jsou v pobočné linii až do 4. stupně spřízněni neb do 2. stupně sešvakřeni;

5. ve věcech svých osvojitelů nebo pěstounů, osvojenců neb schovanců, svých poručenců a opatrovanců;

6. ve věcech, v nichž byli aneb snad ještě dosud jsou zmocněnci některé ze stran;

7. ve věcech, v nichž při některém podřízeném soudu účastni byli při vydání rozsudku neb usnesení v odpor vzatého.

Ve příčině výkonu práva zamítacího sluší uvésti:

1. Zamítati může každá strana a sice bez ohledu, zda dle okolností je ohrožena strana zamítající neb její odpůrce. Zamítnouti musí však strana soudce, obává-li se jeho předpojatosti (§ 19 č. 2 jur. nor.), dříve než se pustí do projednávání neb učiní návrhy; později zamítnouti by jej již nemohla, leč by strana osvědčila, že důvod zamítnutí teprve později vznikl, neb jí teprve později znám se stal.

2. Návrh na zamítnutí soudce vznesen buď podáním neb ústně do protokolu a buďtež přesně udány okolnosti zamítnutí odůvodňující. Návrh podán buď u soudu, ke kterému náleží soudce, jenž má býti zamítnut. O návrhu má se soudce zamítaný vyjádřiti. Popře-li soudce zamítaný z důvodu předpojatosti důvody zamítnutí, musí je strana osvědčiti. Důvody vylučovací (§ 20 jur. nor.) stranou tvrzené buďtež však vždy zjištěny z povinnosti úřední (§ 22 j. n.).

3. O zamítnutí rozhoduje:

*a)* nadřízený soud krajský, zemský neb obchodní, jestliže zamítnutý soudce náleží k okresnímu soudu;

*b)* soud sborový, jemuž náleží soudce zamítnutý. Stal-li by se však sborový soud vystoupením soudce zamítnutého nezpůsobilým k usnášení, rozhodne soud sborový pořadem instancí nadřízený (§ 23 jur. nor.).

4. O návrhu zamítacím rozhodne soud usnesením bez předchozího ústního jednání, nařídiv však po případě vyhledávání a slyšení, jež se mu zdají k vysvětlení potřebná.

5. Vyhoví-li soud návrhu zamítacímu, oznámí se to z povinnosti úřední přednostovi soudu, jemuž náleží soudce zamítnutý. Zamítne-li se přednosta okresního soudu, sdělí se to s přednostou sborového soudu, k rozhodnutí o zamítnutí příslušného. Byl-li zamítnut předseda sborového soudu, oznámí se to jeho zástupci a byl-li zamítnut předseda sborového soudu se všemi členy soudu sborového, sděleno to buď předsedovi sborového soudu po-

řadem stolic nadřízeného. Osoby tyto opatřte pak bez prodlení, čeho třeba, by ustanovením soudce, k vykonávání úřadu soudcovského v této právní záležitosti způsobilého, byla pokud možná brzy odstraněna překážka tomu bránící, by v jednání bylo pokračováno, nebo právní věc vyřízena. Usnesení, jež návrhu zamítacímu vyhovuje, rekursem odporovati nelze, ovšem ale usnesení, jež návrh takový zamítaje (§§ 24 jur. nor. 514 civ. ř. s.).

6. Soudce zamítnutý smí až do pravoplatného vyřízení návrhu zamítacího předsevzíti pouze úkony, jež odkladu nestrpí (§§ 19—25 jur. n.).

II. Zamítnutí jiných soudních orgánů.

Předpisy v odst. I. uvedené platí též o zapisovatelích, zřízencích soudních kanceláří a o úřednících výkonných, pokud zakročují jako orgány doručující, osvědčující neb vykonávací. Úchylky jsou zde však tyto:

1. O návrhu zamítacím rozhoduje představený soudu, jemuž přísluší služební dozor k těmto orgánům.

2. Rozhodnutí o návrhu zamítacím nelze v odpor vzíti, ani když byl návrh zamítací zamítnut (§ 26 jur. n.). Též všichni ostatní orgánové jsou povinni oznámiti předsedovi soudu, vyskytne-li se při nich důvod, který by soudce vylučoval z vykonávání úřadu. Přednosta soudu pak rozhodne, má-li dotyčný orgán zdržeti se výkonu úřadu v daném případě čili nic (§ 27 jur. n.).

*B.* Řízení trestní.

V řízení trestním přísluší veřejnému i soukromému žalobci, soukromému účastníku a obviněnému právo:

1. Členy soudu a zapisovatele zamítnouti, jsou-li tu důvody, jež úplnou nepodjatost činí pochybnou. Důvody takové uvedeny jsou sice v §§ 67 a 69 tr. ř., avšak trestní řád připouští ještě celou řadu jiných, v zákoně zvláště nevyjmenovaných důvodů zamítnutí soudce trestního, čímž liší se od příslušných ustanovení práva soukromého. Zákonodárce měl patrně při tom na mysli, že v trestních věcech, kde se jedná o osobní svobodu obviněného, musil by zákon dále jíti, aby umožnil úplnou nepodjatost a nestrannost soudcovu. Trestní řád stanoví však při zamítnutí, že o přípustnosti jeho rozhoduje představený soudu, při soudci okresním poradní komora soudního dvoru I. stolice a, zamítá-li se soudní dvůr I. stolice neb, představený její, soudní dvůr II. stolice, po případě soud kassační. Proti rozhodnutí takovému, připouští-li se zamítnutí čili nic, vyloučeny jsou řádem trestním všechny další právní prostředky, patrně v intenci, aby urychlené řízení, které jest základní zásadou řízení trestního, svévolným využitkováním opravných prostředků zmařeno nebylo.

2. Co platí o zamítnutí soudce trestního, platí ještě ve větší míře o zamítnutí porotců. Trestní řád stanoví dvojí důvody zamítací a sice

*a)* takové, které vzcházejí z jednotlivých určitých osobních poměrů porotců, jako na př. ze svazku příbuzenského nebo švakrovského, když porotce jest udavačem, žalobcem, obhájcem, svědkem nebo již v téže trestní věci byl činným jako porotce nebo konečně, když z dotyčné trestní věci mu kyne užitek nebo škoda. Důvody zamítací jsou v trestním řádu jenom taxativně vyjmenovány a jsou tudíž i jiné důvody k zamítnutí porotců připuštěny (roz. kas. dv. ze dne 20. března 1875 č. 13.890, ze dne 16. března 1877 č. 8831). Vyskytne-li se během hlavního přelíčení u některého porotce důvod zamítací, jako na př. má-li porotce zasedající býti vyslýchán

jako svědek, musí býti úřadu porotčího sproštěn a místo něho náhradník přibrán (roz. kas. dv. ze dne 21. ledna 1881 č. 13.020). Každá strana může tyto důvody zamítací k platnosti přivésti a vyloučení dotyčného porotce žádati; soudní dvůr pak rozhodne, připouští-li se zamítnutí čili nic (§ 306 tr. ř.).

*b*) Veřejnému žalobci a obžalovanému vyhražuje však trestní řád kromě důvodů ad *a*) uvedených ještě širší právo zamítací; každý porotce může totiž při sestavování lavice porotců jak od žalobce tak od obžalovaného i bez udání důvodu zamítnut býti; vyhražuje se tudíž trestním řádem stranám právo k peremptornímu zamítnutí, a obě strany — žalobce i obžalovaný — užívají práva toho stejnou měrou. Právo to však jest obmezeno tím způsobem, že z počtu porotců, pokud převyšuje 12, žalobce jednu a obžalovaný druhou polovici zamítnouti smí. Státní zastupitelství má následkem tohoto zamítacího práva obtížnější úkol než obžalovaný, neboť státnímu zástupci jest uložena povinnost co nejobezřetněji toho dbáti, aby užíváním tohoto zamítacího práva nebyl dán povážlivý příklad, kdyby práva toho užíval tak, že by jednotlivým porotcům na úkor ostatních přízniv byl (nař. min. sprav. ze dne 25. dubna 1873 č. 14.956).

3. Dobrovolné zamítnutí sama sebe se státnímu zástupci zákonem výslovně přikazuje, je-li některému členu jeho znám nějaký důvod zamítací. V takovém případě má se zástupce všelikých dalších kroků zdržeti a o tomto vylučovacím důvodu svému představenému oznámení učiniti (§ 76 tr. ř.).

4. Zamítnutí svědecké výpovědi. Povinnosti svědecké v trestním řízení jsou sproštěni příbuzní a sešvakření s obviněným a obhájce ohledně toho, co jemu jako obhájci obviněným bylo svěřeno (§ 102 tr. ř.). Nejsnadnější jest případ, když osoba jako svědek povolaná pouze s jedním z více obviněných jest ve zmíněném poměru; trestní řád v takovém případě připouští, aby se svědek ohledně oněch osob, s nimiž v takovém poměru jest, všeliké výpovědi zdržel, předpokládajíc ovšem, že jest možno výpovědi těchto osob se týkající vyloučiti. Jelikož takové vylučování ze svědecké výpovědi v myšlénkovém pochodu svém zákonem předpokládané pro dotyčného svědka dosti nesnadným jest, má soudce povinnost, dbáti co nejpřísněji toto, aby zamítací právo výpovědí svědeckých zkracováno nebylo.

5. Též obhájce má právo zamítnutí sebe sama navrhnouti, má-li k tomu důvody, o čemž rozhoduje poradní komora.

**Zanedbání** (v právu trestním).

I Pojem.

Zanedbání dle zákonníka trestního jest nešetření zákonných předpisů, opomenutí jistého konání z nedbalosti neb z neopatrnosti, nezachování zvláštní oné pozornosti, kteráž uložena jest jednotlivým osobám podle povinnosti jejich stavu nebo podle zákonných závazků naproti osobám třetím. Pojem zanedbání spadá jmenovitě u všeobecné označení »opomenutí« ve smyslu § 233 zák. trest., pokud totiž takovýto způsob jednání zákonem za trestný prohlášen jest, tedy nedovoleným jest, nebo jestliže pachatel nedbalostí a nepozorností svou zákonné předpisy poruší, jichž šetřiti povinen jest základem svého stavu, své živnosti, svého zaměstnání, nebo svých poměrů.